

El crim de la carretera de Mataró

Isidre Montpart, assassí o víctima?

Àfrica Ragel

L'escenari del crim. L'artista Andreu Mitjans ha recreat en exclusiva per a la revista l'ambient que va envoltar el crim.

Un matí com qualsevol altre a Sant Martí

El matrimoni Serrat poc s'esperava que aquell dijous, 31 de juliol de 1890, seria el que marcarien al calendari com el més tràgic de la seva vida.

La Rosa —segons les hemeroteques dels diaris, una dona de 32 anys «bastante agraciada»— va sortir de casa a quarts de sis del matí. Va tancar la porta en silenci i, amb les mans aferrades al cistell de vímet, es va dirigir al mercat. Era el ritual de cada dia, sortir ben d'hora per comprar les viandes que cuinaria i serviria en els baixos d'aquelles dues casetes adossades a la fàbrica d'estampats del senyor Mateo Torelló, actualment entre Gran Via i Fluvià. Uns baixos que feien el servei de fonda per als treballadors.

No sabem del cert si la Rosa cantava pel camí, potser sí. El que sí sabem és que, quan va tornar del mercat, va deixar de cantar per sempre.

Uns quants minuts després que la mestressa de la casa marxés, la porta es va tornar a obrir i

va sortir el pare de família, Fèlix Serrat, xino-xano, cap a la feina que tenia a tocar de paret. De la mateixa manera que la Rosa havia fet abans, va tancar la porta en silenci, ja que a la casa encara dormien els fills: la Carmen, de cinc anys, i el petitó de mesos que no estava gaire fi de la panxa. Des de dins, el va acomiadar la Tereseta, una nena d'onze anys filla d'un dels pagesos que cuidava els horts del voltant que els feia de minyona: «Que tingui bon dia, senyor Fèlix». Aquestes van ser les darreres paraules de la criatura que mai més no tornà a parlar.

La troballa

Era un quart de vuit quan la Rosa ja tornava. Carregada amb el cistell, va esbufegar i va empènyer amb l'espatlla la porta de la casa, que es va mantenir tancada. Va tornar a esbufegar i, pensant que la Teresa s'havia adormit amb el cap damunt la taula, amb el terra sense escombrar i les faves sense pelar, va començar a cridar:

—Teresa! Obre'm la porta, que vinc carregadíssima! Nena! Em sents?

No va haver-hi manera i, alarmada pel silenci, la dona provà d'entrar pel petit pati que la casa tenia al darrere. Amb l'ajuda d'una cadira i la companyia d'una veïna que sempre estava a l'aguait i disposada a donar un cop de mà, va saltar el petit mur.

Allà dins, les dones es van trobar amb un escenari dantesco. Damunt el llit, la petita Carmen, cap per avall, amb els llençols regalimant sang sobre un bassal que s'estenia pel terra. L'havien degollat.

A la cuina, la Tereseta jeia morta, estrangulada amb un mocador lligat al coll i tres ganivetades. L'escombra recolzada a la paret, el terra per escombrar i les faves amuntegades damunt la taula sense pelar.

Què va passar? Els ulls que en aquelles hores de la matinada ja guaitaven els carrers diuen que van veure tres joves sortir corrent per la part del darrere de la casa de manera sospitosa. Pel que es dedueix els testimonis, els autors o l'autor dels fets buscaven diners, uns diners que la Rosa havia rebut d'una herència familiar.

Però els diners no els van trobar, només es van endur un petit cofre, setanta-cinc pessetes i dos rellotges de plata.

El detingut

La Guàrdia Civil va detenir un home. Per què no dos o tres? Doncs només un. Es tractava d'un jove de dinou anys, Isidre Montpart i Prat, co-

negut de la família de les víctimes, ja que cada matí els duia el pa.

Per què el van detenir? Perquè, segons va declarar una veïna, el va veure cap a les sis del matí palplantat davant de la porta de la casa i amb el cap cot. Aquesta declaració i la mala fama que envoltava el noi per sovintejar grups fabrils revolucionaris van fer que fos assenyalat.

L'Isidre va passar a disposició judicial i en situació d'incomunicat a la Casa de l'Ajuntament. El 12 de maig de 1891 es va fer un judici sumari, i el 22 de maig del mateix any, un segon judici popular en què el jove Isidre va ser acusat pel doble assassinat amb robatori i condemnat a mort.

Tot i tenir ja una condemna a mort, va tornar a ser jutjat. En aquest segon cas, acusat de violació a una dona gran i robatori, amb el resultat d'una condemna de presó que havia de complir a Santoña. I cap allà se'l van endur, on es va estar un any.

L'Isidre era jove, molt jove, era a punt de fer els vint-i-un anys quan es va trobar sol, a Santoña. A la presó va passar gana, fred i aïllament i va patir les vexacions amb què responien la resta de presos als violadors.

Un matí el despertà la Guàrdia Civil a cops, sense miraments el van fer caure del catre i, entre més cops i crits, li van comunicar el trasllat en tren fins a una altra presó. L'Isidre hi va anar convençut que es tractava d'un simple trasllat. Va marxar de Santoña amb l'únic neguit al cap d'escriure unes lletres tan bon punt arribés a la seva destinació, per comunicar-ho al seu germà i així fer-ho saber a la mare.

I, ajudat pel vaivé del tren, aquell matí va redactar mentalment tot allò que volia dir. Pensava que, fins i tot, es podria atrevir a demanar al seu germà notícies d'aquella noia del Poblenou que, nit i dia, el mantenia il·lusionat quan, en veure-la sortir per la porta de la fàbrica tota vestida de negre, li dedicava un discret somriure.

I mentre pensava en aquestes coses, i d'altres que mai no sabrem, el tren va arribar a Manresa, i va ser allà on els crits d'un vailet de dotze anys el van fer tornar a la realitat. El nen pregona-va, a tot vent, la notícia que ocupava la pàgina principal dels diaris que duia penjats del braç: «L'execució de l'assassí Montpart era propera».

En aquell precís instant, les paraules dirigides al germà es desdibuixaren, el rostre de la noia poblenovina s'esvaí, la mare es va allunyar: l'Isidre va saber que la seva destinació era la presó del carrer de la Reina Amàlia i que aquell era el seu darrer viatge.

Qui era Nicomedes Méndez?

En aquell temps i des del 1877, Nicomedes Méndez, un sabater d'Haro, exercia el càrrec de botxí de l'Audiència de Barcelona. En Nicomedes era un home de quaranta-nou anys, discret, lletrat i sensible. Amant dels ocells i de la família. Vestia de manera impecable, amb levita i armilla, i es deixava créixer la barba fins al dia que tenia execució, aleshores se l'afaitava. D'aquesta manera, evitava que la resta de dies el reconeguessin pel carrer.

La feina de botxí li permetia dur una vida tranquil·la econòmicament parlant, cobrava 4 pessetes al dia i 30 els dies que hi havia execució. Penseu que, en aquella època, un mestre cobrava 4 pessetes setmanals. Per tant, en Nicomedes podia dur una vida sense cap mena de privacions.

El perfil d'en Nicomedes era el d'un home perfeccionista que creia fermament en la seva feina i no se'n sentia culpable. Seves són aquestes paraules «No soy yo, no soy yo quien mata a ese desgraciado; no son los tribunales quien le mandan quitar la vida. Él mismo es quien se mata con el crimen que cometió; él es quien ha buscado su propio fin».

Obsedit a fer bé allò que la justícia posava a les seves mans, l'execució dels malfactors, en Nicomedes es va dedicar durant anys a perfeccionar l'eina principal de la seva professió, el garrot vil. Va passar hores i hores a la recerca d'un garrot perfecte que alleugés el patiment de la víctima amb rapidesa, de tal manera que el va dotar amb una punxa de ferro que, en collar-la, s'introduïa entre les vèrtebres del coll, les trencava i produïa una mort ràpida. Era l'anomenat *garrot català*.

No tenint-ne prou amb la perfecció de la seva eina de treball i, disposant de molt temps lliure, en Nicomedes va plantejar a l'Ajuntament la instal·lació al Paral·lel d'una mena de museu dels horrors. La seva idea era muntar, en un barracó, el Palacio de las Ejecuciones, i amb l'escenari d'un patíbul fals i ninots de cera recrear, dia rere dia, el funcionament d'una execució. L'Ajuntament li va denegar els permisos i en Nicomedes es va haver de conformar a explicar les execucions des de la barra d'una taverna del carrer de Vilà i Vilà.

«No vuy que ningú firmi en nom meu, perquè jo no hi fet res. Soch ignocent!»

A la presó d'Amàlia, situada entre la ronda de Sant Pau i el carrer de la Reina Amàlia, es va constituir el Tribunal format pel president de la secció primera, dos magistrats i el fiscal de S.M.

Eren les vuit del matí d'un divendres gèlid. Montpart, quan va veure entrar el Tribunal, s'alçà del catre esverat i, tal com havia fet durant tot el temps del seu empresonament, es va declarar innocent i, al·legant que no sabia escriure, es va negar a signar la sentència. Li demanaren que designés algú que ho fes en nom seu, i el reu va respondre: «No vuy que ningú firmi en nom meu, perquè jo no hi fet res. Soch ignocent!».

Va perdre la gana, i qui no! Ni el capellà de la presó ni tan sols els Germans de la Pau i la Caritat el pogueren animar. Van avisar la mare, que va demanar estar-se amb el fill totes les hores que hagués de mantenir-se en capella mentre esperava l'hora de l'execució, però se li va denegar la voluntat i només pogué estar amb l'Isidre uns pocs minuts.

—Fill meu, digues la veritat! Si vas ser tu qui va matar les nenes, sabré que aquesta execució no és una injustícia. Digues, sisplau, la veritat!

—Mare, soch ignocent!

Aquestes van ser les darreres paraules que el jove va dir a sa mare. Minuts després, la dona va abandonar el lloc arrossegant les espadenyes, amb el cap cot i una mica més empetitida del que ja era, encara amb l'esperança al cor que l'indult arribés a temps des de Madrid.

Durant la resta del dia van visitar el reu el governador de la Província, el president de l'Audiència, sacerdots i els tres germans de la víctima: Saturnino, Francisco i Teresa. També va rebre la visita d'una comissió de la Confraria dels Desemparats, que li va lliurar els diners que havien recollit pels carrers de Barcelona. Una part d'aquests diners s'havien de destinar a sufragar les despeses del seu enterrament, i la resta, on el mateix reu disposés en testament, en aquest cas la seva mare.

L'execució

Eren les set del matí del 16 de gener de 1892. Feia fred i el cel encara es presentava fosc. A aquella hora, un petit grup de la Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist va sortir des de l'església del Pi, que ja anunciava, amb el so de la campana major, que l'espectacle previ a l'execució havia començat. El petit grup va enfilar el camí pels carrers estrets cap a la presó del carrer de la Reina Amàlia, en silenci, sense cap altra companyia que la de la fressa del lliscar de les sabates damunt les llambordes humides. Allà els esperava el reu.

L'Isidre va aparèixer, feble i abatut, rere la porta del Pati de la Gardunya. Va caminar ajudat per

dos capellans que l'aguantaven per les aixelles perquè no caigués, fins al Pati dels Corders, on s'havia aixecat el cadafal. El reu anava acompanyat, també, pel capellà de la presó, pels pares Governa i Maresma, de la Companyia de Jesús, pel doctor Almonacid, pel reverend pare Tirelles i pels Germans de la Pau i la Caritat.

El pati era ple de gom a gom, no hi cabia ni una agulla, fins i tot els arbres eren plens de gent enfilada. Feia disset anys que no hi havia cap execució a Barcelona i ningú no se la volia perdre. Això sí, la venda de begudes i d'aliments estava prohibida, no volien que allò es convertís en un espectacle.

El jove Isidre, en veure la gentada i adonant-se que aquells eren els seus darrers moments, va tornar a defallir. Els capellans el van aixecar en sopols i l'ajudaren a pujar els quatre esglaons que hi havia fins al cadafal. L'assegueren al tamboret de fusta i s'adonaren que el reu era tan poca cosa que el coll no li arribava a l'argolla del garrot. El botxí, Nicomedes Méndez, va alçar la vista al cel. Com no podien haver previst l'alçada del reu? Com se'ls podia haver escapat aquest petit detall? Indignat, el botxí es mirà les mans, sabia quantes voltes caldria donar al garrot perquè l'execució fos ràpida. La nit abans, en Nicomedes havia anat a la capella a buscar l'Isidre. El va trobar assegut al llit, amb els peus damunt del matalàs i el cap enfonsat entre els genolls que es premia amb les mans, somiquejava. El va saludar i li va demanar perdó perquè, l'endemà, ell seria l'encarregat de posar fi a la seva vida, tal com havia determinat la justícia. El noi va alçar el cap i va escutar el botxí des d'uns ulls negres amarats de llàgrimes. Fou aleshores quan en Nicomedes, a tres passes del reu, li mesurà el coll amb tan sols la mirada: llarg i prim, molt prim. Seria fàcil, va pensar, només una volta.

Hi hagué corredisses. Portaren les mantes del catre, les que el jove havia fet servir la darrera nit per protegir-se del fred, les doblegaren i el feren seure al damunt. El botxí li passà la caputxa pel cap. El món s'enfosquí del tot, havia arribat el moment.

En Nicomedes es va reconduir amb defici uns cabells esbullats que el vent gèlid li va fer caure damunt els ulls, i amb l'altra mà premia l'argolla que va immobilitzar el cap del condemnat. Pel front del reu va regalimar una petita gota de suor freda fins a mitja galta, fins al solc on la pell s'enfonsava entre els ossos de les mandíbules. L'hivern i el silenci de la gentada que l'envoltava

el van fer tremolar i la veu li va néixer somorta: «Sóch innocent!».

L'estiracordetes va pujar les escales del patíbul amb un caminar encara infantil, s'acostà al reu i s'inclinà endavant com si hagués de parlar-li a cau d'orella, però es va aturar per observar els moviments del botxí, que se'l mirava mentre es tocava la inexistent barba que, feia tot just dues hores, s'havia afaitat.

—I en Jesucrist, únic Fill seu!

Els darrers mots del clergue van quedar penjats a l'aire en el mateix instant en què el botxí va cargolar l'argolla. N'hi hagué prou amb una sola volta.

Tot es va acabar.

El saig va continuar la feina com havia fet tantes altres vegades abans. Va deslligar les mans del reu que descansaven, exànimes, a banda i banda del cos prim, amb els dits lleugerament premuts, indicatiu de la darrera intenció d'arrapar-se a la vida.

L'esbirro, malgrat el silenci imperant que va obtenir de tan magnífica i educadora feina, sabia que la gent encara restaria allà durant molta estona. D'esquena a ells, en podia sentir el frec de les parpelles neguitoses, el pas de les llengües pels llavis secs, el contacte dels dits damunt els

palmells suats per l'expectació, les respiracions agitades que intentaven anivellar els cors esvalotats, fins i tot podia sentir els sospirs amagats davant la impaciència del moment en què els dits d'en Nicomedes corregeren ràpids per damunt del cap del mort i la verònica negra li quedà a les mans. El descobriment del rostre de l'executat, la gran mostra de la justícia, impulsà una remor que va començar en forma de petit gemec i que va acabar apoderant-se de la plaça sencera. Un brogit que ell va captivar ben endins de l'ànima, un dolç xiuxiueig que recordaria tota la vida, com tots els altres xiuxiueigs de totes les altres execucions.

El botxí no es va girar, va continuar la feina, va agafar la verònica pels caps, la va doblegar amb parsimònia i la va donar a l'estiracordetes, que se la va penjar del braç. Així, descobert durant vuit hores, van deixar el semblant infantil del reu mort exposat als raigs del sol d'un mes de gener gèlid.

A les quatre de la tarda, l'executor tornà a pujar les escales del patíbul i amb un mínim esforç es va carregar a les espatlles el jove Montpart. Moments després va lliurar el cos inert als Confreres Desemparats, que el van cobrir amb una tela negra i el van deixar reposar dins d'una cai-

El pati dels Corders, on s'havia aixecat el cadafal, ple de gom a gom per presenciar l'execució d'Isidre Montpart, el 16 de gener de 1892.

Muerte

Y ÚLTIMOS MOMENTOS DEL DESGRACIADO MOMPART

El reo Mompert.

Poco podemos añadir acerca del desventurado Mompert después de lo que ha dicho ya toda la prensa. Nos limitaremos pues a describir los hechos tales y como se han realizado poniendo al lector al corriente de todo hasta el último momento en que ha expiado su horrendo delito. En la mañana de hoy 16 de 1892.

La notificación de la sentencia.

La sección primera de lo criminal y el Fiscal, acompañada del oficial de sala señor Moreno, un auxiliar y un alguacil, se constituyó en la cárcel á eso de las siete y media de la mañana de ayer. También un buen número de periodistas.

A las ocho el tribunal subió á la parte superior de la Cárcel, en donde se realizó la notificación de la sentencia.

Constituido el tribunal en el sitio indicado, se hizo comparecer al reo, que se hallaba relativamente tranquilo. El oficial de Sala, señor Moreno, leyó la sentencia. Durante la lectura el reo en pie y algo tembloroso. Luego de terminada la lectura, el señor Moreno invitó al reo que firmase la notificación.

—No sé firmar, dijo Mompert.
—Pues entonces delegue V. á alguna persona para que firme por V.
—No voy que ningún firmi en nom meu, porque jo no hi fet res. Soch ignocent.

Entonces el oficial requirió al Director y al Mayordomo para que firmasen en calidad de testigos. Así lo hicieron los señores Trigueros y Figueroa.

En capilla.

Momentos después, á las ocho y cuarto, fué acompañado á la capilla, allí inmediata. Entonces Mompert se puso á llorar. Inmediatamente se permitió á los hermanos de la Paz y Caridad que se encargaran del reo.

Este se hallaba con centinela de vista y sujeto con esposas y grillos, pero no amarrado en blanca, como se dice en términos penitenciarios. Se sentó en el sitio inmediato á su cama, vistiendo el traje de penado del presidio de Santaña.

A las nueve se habiau tranquilizado un poco. Tenia sesenta pulsaciones por minuto. Pocos momentos después llegó el padre Goberna, jesuita, que con el padre Almonacid, fueron designados por el Obispo para auxiliar espiritualmente al reo. En seguida el padre Goberna, acompañado del padre don Domingo Goma, cura de la cárcel, entraron en

la capilla para prepararle á la confesión, y al poco rato quedó con el reo el padre Goberna confesándole.

Durante la confesión llegó el padre Almonacid.

Poco antes de empezar la confesión uno de los hermanos de la Paz dijo y repitió al reo que pidiese lo que quisiera de fuera del establecimiento, y el reo quemado por tantas invitaciones contestó: Fassi que vinga la mare y lo germá.

Poco podía figurarse que en aquel momento su desventurada madre estaba llamando á las puertas de la cárcel.

A las nueve y cuarenta el reo que acababa de confesarse, y estaba enterado de que su madre pronto subiría á verle, se puso á sollozar con violencia.

Los hermanos intentaron reanimarlo con bizcochos y Jerez, pero se negó terminantemente hasta que á instancias del señor Castells tomó media copa y algunos bizcochos.

Escena dolorosísima.

Figuraos una mujer vestida muy modestamente, á la usanza de una

juez del Hospital, los empleados de la Cárcel, todos procuraron obtener sus confidencias. Nadie lo consiguió Mompert afirmaba á todos que no habla cometido el horrendo delito de San Martin.

Pormenores

El procurador señor Puig envió varios telegramas á Madrid, suplicando el indulto.

A las cinco de ayer tarde un notario llamado por la Hermandad de la Paz, tomó el testamento al reo.

A las diez y media se ha marchado de la capilla el señor García Bajos.

Poco después de las once fueron llevados desde la Audiencia á la cárcel los arreos de que se ha servido el verdugo en el patíbulo.

Este se levantó en el patio *dels corders* á tres pasos de la puerta del foro de la cárcel.

Poco antes de las once fueron á la cárcel una numerosa representación de la Real Cofradía de la Virgen de los Desamparados, que es la encargada de recoger el cadáver del reo

mujer pobre del campo, de edad algo avanzada, llorosa, temblando, con la mirada extraviada y apoyándose en los que la rodeaban. ¡Era la madre del reo! ¡Pobre mujer!

Renunció á que describamos con pormenores la escena entre la madre y el hijo. Es imposible. La madre, con la vista extraviada, entró en el lóbrego local. Las cogladuras de la capilla aumentaron su impresión, y entonces, á ruego del P. Almonacid, tomó un antiespasmódico y reanimada, siguió su camino, y al doblar el ángulo de la capilla y al ver á su hijo sentado en el sillón, dejó caer á sus rodillas, que abrazó con frenesí y besándole y acariciándole dijo: ¡Fill meu! ¡Fill meu!

Estos gritos nacidos del corazón de una madre á quien pronto le iban á arrancar su mejor pedazo, el hijo de sus entrañas, se percibían horrosamente en el corazón de todos los presentes. ¡Qué cuadro!

La madre arrodillada y llorando y llamando á su hijo. Este llorando también y procurando enjugarse las lágrimas, pero sin preferir palabra alguna. Todos los presentes lloraban también y guardarán largo tiempo

la memoria de tan desgarradora escena.

Duró un cuarto de hora, pero pareció que duraba un siglo. En el curso de la entrevista llegó el Juez del Hospital, señor García Bajos, á quien la infeliz que la permitiera estar al lado de su hijo hasta sus últimos momentos. No fué posible acceder á esta petición.

La pobre mujer halló más consuelo á su llegada, hubo de ser auxiliada con una taza de caldo y un antiespasmódico. Después se marchó en coche con el procurador de su hijo, señor Puig.

El reo pidió á su madre que fueran á verle sus hermanos Saturnino, Francisco y Teresa y la tía *chica* de la Roca.

El reo no confiesa el delito

Muchos esfuerzos se hicieron á fin de conseguir tal confesión; todos fueron inútiles. Anteayer le visitó su abogado, el señor Salvat, y le rogó que se confesara si había cometido el delito que ocasionaba su horrible situación. Ayer, el tribunal, el procurador del procesado, el

barba poca, color sano, estatura un metro 680 milímetros, y sin señas particulares.

Esta noche, en la iglesia del Pino se celebrará una solemne función religiosa dedicada por los hermanos de la Sangre, según es costumbre en estos casos, en sufragio del alma del reo.

A las cuatro de esta tarde será desamarrado del terrible palo, despojado de la hoga, envuelto su cuerpo y conducido á la última morada. ¡Descansen en paz!

MOMENTO TERRIBLE

Momentos antes de la salida del reo se procedió á vestirle la hoga de los sentenciados.

El acto resultó imponente y conmovedor.

El verdugo abrazó al desgraciado Mompert y le pidió perdón por el triste deber que iba á cumplir.

Cuando salió la tréfica comitiva y vió el reo la muchedumbre, ávida de contemplarle, se conmovió tanto que tuvieron que prestarle apoyo para que no viniera al suelo. El sacerdote que le asistía, procuraba ocultarle la vista del fatal catafalco.

El reo fué acompañado al patíbulo por la Congregación de la Purísima Sangre que llevaba la imagen del Señor crucificado cubierta con una gasa negra, cuya imagen se venera en el altar del Santísimo Sacramento del Pino.

Subió con paso vacilante y sollozando y le hicieron sentar en el fatal banquillo.

El verdugo le amarró fuertemente y algunos segundos después el desgraciado reo entregaba su alma al Criador.

Dios le haya perdonado su crimen y acógidole en su seno. Roguemos por él.

y de costear su ataúd y entierro, llevarle al cementerio y ofrecerlo al Juzgado municipal para su inscripción en el registro civil. Dicha representación visitó al reo y le instó á inscribirse en la lista de sus cofrades, requisito necesario, para todas las ceremonias, Mompert manifestó que no tenía inconveniente en ser inscrito.

La cofradía se hará cargo del cadáver mediante auto del juez, una hora antes de anochecer y en seguida se procederá á su entierro.

Testamento

Los hermanos de la Paz y Caridad invitaron á Mompert para que hiciera testamento de la parte de la cantidad recaudada. Este expresó su voluntad, legando en favor de su madre la mencionada suma.

¿Confiesa?

Pocos momentos antes de extenderse el testamento solicitaron ver al reo su madre y su hermano, reuniéndose dolorosísimas escenas.

En esta entrevista, algo importante debió haber dicho el desgraciado á la que le dió el sér, puesto que inmediatamente se constituyó el tribunal en la capilla, procediendo á tomar declaración al reo.

A las 10 de la noche continuaba reunido el tribunal.

Ignórase en absoluto cuáles pueden ser las nuevas declaraciones que hizo Mompert.

Notas varias

Desde las primeras horas de la mañana de ayer el verdugo permaneció en la cárcel acompañado de un uger de la Audiencia. A las once le fué entregada la caja en que se guardan los instrumentos fatales.

La filiación del que fué Mompert era la siguiente: Isidro Mompert y Prat, natural de Canovellas (Barcelona), vecino de Badalona, soltero, tintorero, de 22 años de edad, pelo castaño; cejas al pelo, ojos pardos, nariz larga, cara regular, boca grande.

Full volant on s'explica amb tot luxe de detalls els darrers moments i l'execució d'Isidre Montpart. Destaquem l'acurada descripció que es fa del condemnat a mort: «La filiación del que fue Mompard era la subsiguiente: Isidro Mompard y Prat, natural de Canovelles (Barcelona), vecino de Badalona, soltero, tintorero, de 22 años de edad, pelo castaño, cejas al pelo, ojos pardos, nariz larga, cara regular, boca grande, barba poca, color sano, estatura un metro 680 milímetros y sin señas particulares». Paga la pega llegir la resta del document per entendre el moment històric en què es va produir la seva execució.

xa barata, un fèretre de fusta jove, per a un cos encara tendre.

La gent es va retirar sigil·losament, va baixar dels arbres amb pressa, va abandonar les primeres files de la plaça sense parlar, fins i tot els que estaven dalt del mur del pati es van dispersar amb el cap cot i imbuïts en un estrany silenci. Els nens van respirar alleugerits després de la bufetada paterna de rigor mentre veien l'execució, tot esperant que la tarda del dissabte finalitzés amb algun joc més innocent i divertit.

En Nicomedes va veure desaparèixer la comitiva funerària rere les portes del centre penitenciari i va sentir nostàlgia; els moments màgics sempre li semblaven massa curts.

A poc a poc, el Pati dels Corders es va buidar, només va quedar, assegut en un racó, un nen vestit amb una armilla negra que plorava perquè no entenia res, l'estiracordetes.

Puntualitzacions i finals de la història

D'un fet llunyà i escabros com el que acabeu de llegir, l'assassinat de criatures innocents i l'execució al garrot vil de l'assassí, van sorgir moltes llegendes i un mar de rumors que s'han anat escampant i creixent des d'aleshores i fins als nostres dies.

Tenim la cirereta del pastís, la que tanca la història per fer-la rodona, perquè a la vida tothom ha de rebre, que diu que el promès de la filla de Nicomedes Méndez la va deixar en assabentar-se que el seu futur sogre era el botxí de Barcelona, fet que portà la noia al suïcidi.

Es va atribuir el quadre *Garrot vil*, de Ramon Casas, a l'execució de Montpart, però en realitat és la representació de l'execució de J. Anice-to Peinador, que va tenir lloc el 12 de juliol de l'any següent.

També es va dir que l'execució d'Isidre Montpart va ser la darrera execució pública i no és cert. La darrera va ser la de Silvestre Lluís el 15 de juny de 1897, també al Pati dels Corders. Aquesta dada està recollida per Luis Cabañas Guevara (pseudònim emprat pels periodistes Màrius Aguilar i Rafael Moragas) a la pàgina 24 de la *Biografía del Paralelo* (Barcelona: Memphis, 1945). També ho afirma Tomàs Caballé a la pàgina 109 de *La criminalidad en Barcelona de 1885 a 1908* (Barcelona: Ariel, 1945).

D'altra banda, hi ha qui assegura, en una versió possiblement fantasiosa, que el dia de l'execució el reu anava vestit amb un dominó negre amb rivets de color rosa que van haver de com-

prar a corre-cuita en una botiga de disfresses del mateix carrer de la Reina Amàlia. Segons *El Diluvio* del 16 de gener de 1892, va ser el mateix president del Tribunal qui va preferir que es cometés la infracció que no pas que el reu anés vestit amb una hopa de color groc, ja que el negre era el color preceptiu pel seu crim.

Es va parlar de la correspondència que va iniciar i mantenir Montpart amb el seu germà, amb qui feia temps que no es parlava, des de la presó de Santoña. En canvi, totes les cròniques de l'època comenten que el dia que es va dictar la sentència el reu es va negar a signar-la declarant que no sabia escriure.

D'incoherències, llegendes i comentaris que el temps ha anat escrivint al seu gust en tenim per donar i per vendre, tantes com versions del cognom del reu: Montpart, Mompard, Mompard, Bompard... En aquest article ens quedem amb la forma Montpart, que és la que ens va referenciar l'historiador Antoni Dalmau.

El naixement de la crònica negra

Fos com fos, *La Vanguardia* va posar cara, família i sentiments al reu Montpart. I, segons la primera tesi doctoral d'Espanya dedicada al tractament de la notícia criminal, «La mirada periodística sobre el delito», del professor de la URL Francesc Barata, amb el seguiment de la història d'Isidre Montpart i del seu ajusticiament, el diari dels Godó va introduir una nova forma de periodisme.

Un abans i un després quedà ben marcat en la història de la premsa. *La Vanguardia*, que fins aleshores havia estat un diari dirigit a les elits il·lustrades, amb la cobertura del crim va passar a ser un diari de masses que va augmentar la seva tirada per arribar a un públic més popular.

Si busqueu a la seva hemeroteca, podreu comprovar que les notícies sobre el cas estan carregades d'escabrositat i sensacionalisme i, finalment, defensades amb frases com les següents:

«Como se comprende, eso no pasa de ser una presunción algo apoyada en lo que luego se dirá.»

«Todos estos datos, recogidos en el teatro del suceso, corren de boca en boca por el pueblo, por los que estamos dispuestos a rectificar en lo que hayamos sido mal informados.»

Vaja, que el pobret Montpart, que en tot moment es va declarar innocent, va ser ajusticiat públicament i podríem dir que també va ser jutjat popularment sense gaires proves, només rumors i comentaris. És clar que potser sí que va ser un autèntic assassí, macabre i sense escrúpols. Jutgeu vosaltres mateixos! ●